

ПРІОРИТЕТНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Ємельянов В. М., д-р наук з держ., упр., професор,
Інститут державного управління, Чорноморський національний
університет ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

Степанюк Д. А., аспірант,
Чорноморський національний університет імені Петра
Могили, заступник начальника Управління Південного офісу
Держаудитслужби в Миколаївській області

У статті досліджується сучасний стан системи державного фінансового контролю в Україні та перспективи подальшого розвитку. З'ясовано, що ефективний державний фінансовий контроль – це найважливіша умова існування сильної держави та важливий фактор державного будівництва. Проаналізовано проблеми, які можуть виникнути в процесі створення і побудови єдиної системи державного фінансового контролю. У статті акцентовано увагу на необхідності побудови системи державного фінансового контролю із використанням зарубіжного досвіду, що полягає в забезпеченні законності й ефективності фінансової діяльності держави. На основі проведеного дослідження запропоновано передбачати і забезпечувати виконання завдань щодо модернізації системи державного фінансового контролю, пов'язаних з необхідністю формування більш гнучкої, прозорої та відкритої для зовнішнього громадського контролю системи публічних фінансів.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, Держаудитслужба, аудит, ревізія, внутрішній контроль, внутрішній аудит.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сьогоднішнім необхідним є формування такої системи державного фінансового контролю, яка могла б реагувати на численні проблеми ринкової економіки та державної фінансової політики й охоплювала б усі рівні економіки, була би цілісною, побудованою на єдиних методологічних і організаційних засадах. Створення чіткої системи державного фінансового контролю, визначення місця та ролі органів державного фінансового контролю в єдиній його системі, загальних принципів і механізмів їх організації та функціонування має забезпечити уніфікацію і узгодженість контролю державних фінансів.

Аналіз досліджень та публікацій. Окремі аспекти проблеми пріоритетних напрямків розвитку державного фінансового контролю досліджували у своїх працях: О. Андрійко, М. Базась, І. Басанцов, П. Германчук, М. Головань, Н. Дорош, В. Зайцев, Є. Калюга, В. Мельничук, І. Микитюк, В. Піхоцький, М. Романів, Н. Рубан, Ю. Слободяник, І. Стефанюк, В. Шевчук, С. Юргелевич та інші вітчизняні фахівці та науковці.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

У процесі дослідження були поставлені наступні завдання:

- . дослідити сучасний стан системи державного фінансового контролю в Україні та визначити перспективи подальшого розвитку;
- . проаналізувати проблеми, які можуть виникнути в процесі створення і побудови єдиної системи державного фінансового контролю;
- . визначити пріоритетні аспекти розвитку системи державного фінансового контролю, у тому числі з урахуванням зарубіжного досвіду;
- . запропонувати виконання завдань щодо модернізації системи державного фінансового контролю.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішньому етапі державотворення світова практика свідчить, що ефективний державний фінансовий контроль – це найважливіша умова існування сильної держави та важливий фактор державного будівництва. Тому закономірно, що процеси щодо зміцнення державності, які відбуваються останніми роками, об'єктивно пов'язані з необхідністю

підвищення ролі в цьому контексті всіх видів фінансового контролю, особливо державного [7].

Наш погляд, наукове визначення поняття «система державного фінансового контролю» має базуватися на принципах системного дослідження економічних явищ. «Система – це множинність елементів, що знаходяться у відносинах і взаємозв'язках один з одним, яка є певною цілісністю, єдністю». «Система – комплекс елементів та їхніх властивостей, взаємодія між якими зумовлює появу якісно нової цілісності». Такі та інші визначення системи можна знайти в економічній літературі, зокрема енциклопедії.

Нині існує багато формальних визначень цього терміну, однак суть його, на нашу думку, полягає в тому, що система має розглядатись як цілісний комплекс взаємопов'язаних елементів, об'єднаних загальною метою і завданнями, та обов'язково враховувати такі моменти:

- 1) кожний елемент, який входить у систему, сам по собі може розглядатись як система, що складається з елементів іншого типу, тобто система, зазвичай, становить собою ієрархічну структуру [7];
- 2) взаємозв'язки між елементами системи можуть змінюватися в часі відповідно до виконання функцій, що покладені на ці елементи;
- 3) застосування системного підходу забезпечує досягнення бажаного ефекту та взаємного доповнення елементів;
- 4) забезпечення багатогранної взаємодії елементів через єдину спрямованість на досягнення стратегічної мети;
- 5) постійний розвиток елементів системи та зв'язків між ними, що надає дієвості елементам системи [2].

Необхідним є формування такої системи, яка могла б реагувати на численні проблеми ринкової економіки та державної фінансової політики й охоплювала б усі рівні економіки, була би цілісною, побудованою на єдиних методологічних і організаційних засадах. Нині здійснюється, з урахуванням накопиченого теоретичного та практичного досвіду, формування системи державного фінансового контролю, підвищення його дієвості й ефективності.

Актуальність цієї проблеми полягає ще й в тому, що її вирішення сприятиме успіху адміністративної реформи, яка проводитиметься

в державі. Крім цього, створення чіткої системи державного фінансового контролю, визначення місця та ролі органів державного фінансового контролю в єдиній його системі, загальних принципів і механізмів їх організації та функціонування має забезпечити уніфікацію і узгодженість контролю державних фінансів [7].

Вирішення складних питань побудови системи державного фінансового контролю потребує використання зарубіжного досвіду, де враховані загальні підходи і принципи побудови таких систем, розроблено та застосовується системний підхід до визначення їхніх елементів, сформовані стандарти здійснення контрольно-аналітичних і експертних заходів, оцінки та надання їх результатів.

Лише з урахуванням цих суттєвих моментів і напрацьованого досвіду система державного фінансового контролю має стати єдиною та цілісною, адже її побудову визначають принцип єдності бюджетної системи, єдині законодавчі норми, принципи і вимоги функціонування, чітке розмежування функцій та повноважень органів фінансового контролю, спрямованих на вирішення завдань щодо контролю державних і місцевих фінансів.

При такому підході на кожному рівні реалізації державного фінансового контролю можуть діяти всі існуючі нині контролюючі органи при чіткому визначенні їхніх функцій, а системність зовсім не передбачає жорстку вертикальну структуру. Надмірна монолітність системи не дозволить оперативно реагувати на численні зміни ринкових відносин [3].

Формування єдиної системи державного фінансового контролю не можливе без урахування як чинної законодавчої та нормативно-правової бази, так і напрацьованих пропозицій щодо: формування та зміцнення незалежного фінансового контролю, правових основ його здійснення, структури й організації; формування єдиної системи державного фінансового контролю відповідно до мети її створення; розмежування повноважень органів державного фінансового контролю при проведенні контрольно-ревізійної та експертно-аналітичної діяльності; вдосконалення і координації діяльності контролюючих органів у єдиній системі державного фінансового контролю.

Аналізуючи проблеми, які можуть виникнути в процесі створення і побудови єдиної системи державного фінансового контролю,

слід звернути особливу увагу на неврегульованість нормативно-правового забезпечення, недостатність наукового, методичного й інформаційного забезпечення державного фінансового контролю, відсутність системного підходу до кадрового, матеріально-технічного та фінансового забезпечення.

Вирішення цих питань потребує розв'язання взаємопов'язаних завдань, зокрема:

1) законодавчого визначення поняття «єдина система державного фінансового контролю» та розробки і затвердження єдиної концепції її розвитку;

2) приведення у відповідність нормативно-правової бази державного фінансового контролю;

3) вивчення і узагальнення зарубіжного досвіду та його адаптації до вітчизняної практики;

4) формування нових і вдосконалення чинних форм та методів контролю, приведення методологічної і методичної бази державного фінансового контролю до умов сьогодення з урахуванням досягнень науки та техніки;

5) впровадження інформаційних технологій з метою підвищення інформаційної взаємодії контролюючих органів, а також розробки механізму взаємодії органів законодавчої та виконавчої влади як на державному, так і на регіональному рівнях;

6) запровадження механізмів оцінки ефективності та якості державного фінансового контролю [7].

Таким чином, при формуванні єдиної системи державного фінансового контролю основними мають стати такі складові: сукупність органів державного фінансового контролю; взаємовідносини між цими органами й органами державної влади; встановлення ієрархії контролюючих органів; перелік об'єктів контролю; визначення підконтрольних суб'єктів; перелік інструментарію (форм, методів, засобів тощо), які можуть бути застосовані конкретними суб'єктами контролю; права, обов'язки, відповідальність суб'єктів контролю і підконтрольних об'єктів.

З урахуванням вищенаведеного, виникає необхідність упорядкування цих складових у певну, чітко вивірену систему, закріплення цієї системи в законодавчих і інших нормативно-

правових актах, а це, в свою чергу, ставить питання про необхідність визначення концептуальних підходів до побудови єдиної системи державного фінансового контролю [8].

Актуальність і основне призначення концепції – бути базою для системного вирішення проблем державного фінансового контролю, стати теоретичною та методологічною основою контролю і формувати вимоги до законодавчої бази, до державної політики в сфері фінансового контролю.

Важливим моментом для розуміння суті єдиної системи державного фінансового контролю є визначення її завдань і цілей, що має бути відображено в концепції. Тобто, концепція має стати підґрунтям для керівників органів зовнішнього та внутрішнього державного фінансового контролю при розробці перспективних напрямків їх розвитку [8].

З урахуванням вищезазначеного, концепція єдиної системи має стати основою для створення раціональної та ефективної системи державного фінансового контролю, здатної гарантувати кардинальне посилення контролю за бюджетними коштами, в тому числі попередження фінансових порушень у сфері економіки, підвищення ефективності та дієвості діяльності контролюючих органів.

При проведенні єдиної фінансової, бюджетної, грошової, податкової, валютної та інвестиційної політики державою якраз і проявляється головна мета побудови єдиної системи державного фінансового контролю, що полягає в забезпеченні законності й ефективності фінансової діяльності держави, національної безпеки держави шляхом захисту її фінансових інтересів, недопущення нецільового та незаконного використання державних коштів [7].

Виходячи з цього, державний фінансовий контроль має передбачати і забезпечувати виконання наступних завдань: організацію та здійснення контролю за своєчасним виконанням дохідних і видаткових статей державного та місцевих бюджетів; оцінку обґрунтованості дохідних і витратних статей державного бюджету та державних цільових фондів; оцінку ефективності і доцільності витрачання державних коштів; забезпечення дотримання правил здійснення операцій з валютою та валютними цінностями; попередження правопорушень у фінансовій сфері; забезпечення фінансової

безпеки держави; контроль за виконанням міжнародних фінансових зобов'язань держави, станом державного боргу; контроль за дотриманням бюджетного, податкового, митного, валютного законодавства; оцінку ефективності діяльності головних розпорядників бюджетних коштів щодо використання державних коштів; аналіз виявлених відхилень від установлених показників державного бюджету і підготовку пропозицій, що спрямовані на їх усунення; фінансову експертизу проектів законів, що передбачають витрати бюджетних коштів чи впливають на формування та використання цих коштів тощо.

Крім цього, важливою особливістю при розробці концепції має стати чіткий розподіл державного фінансового контролю на внутрішній і зовнішній, визначення їхніх цілей та завдань, функцій, повноважень, що дозволить сформувати цілісну систему державного фінансового контролю. З урахуванням цього, єдина система державного фінансового контролю не повинна мати багаторівневу співвідпорядкованість й ієрархічну замкнутість [1]. З метою недопущення дублювання при здійсненні контролю за законністю надходження та витрачання державних коштів, необхідно методологічно обґрунтовано розмежувати основні контрольні функції відповідних органів державного фінансового контролю.

Важливим для вирішення в межах концепції є питання розробки методології та правової бази державного фінансового контролю. Нині в законодавстві фактично відсутня чітка термінологічна визначеність таких понять, як неекономне, незаконне, неефективне використання бюджетних коштів, неефективне розпорядження державною власністю або несвоечасне, неповне фінансування. Логічним є законодавчо чітко прописати ці поняття, визначити, які з них і в яких випадках мають застосовуватися, при цьому вони мають бути єдині на всіх рівнях управління.

Отже, розробка концепції потребує вирішення на загальнодержавному рівні питань, пов'язаних зі створенням відповідної методологічної, нормативно-правової бази державного фінансового контролю, його сучасного інформаційного та матеріально-технічного забезпечення [7].

Єдина система державного фінансового контролю може бути дієвою та ефективною тільки за умови, що на всіх рівнях управління

економікою будуть діяти спеціальні контролюючі органи, що здатні не тільки кваліфіковано здійснювати контрольні заходи, а й об'єднати навколо себе інші органи, що мають контрольні повноваження, і забезпечити необхідний розподіл завдань і співпрацю між ними. Тобто, ефективність та дієвість єдиної системи державного фінансового контролю залежить від успішного вирішення питання щодо побудови її організаційної структури, яка має бути оптимальною для теперішнього розвитку держави та достатньо мобільною для подальшої її модифікації.

Зокрема, на думку І. Іванової, система державного фінансового контролю в Україні може включати кілька складових [4]. Так, державний фінансовий контроль за надходженнями до бюджетів усіх рівнів та витрачанням коштів державного, місцевих бюджетів і трансфертів має здійснюватися єдиним органом державного фінансового контролю – Державною аудиторською службою України та її міжрегіональними територіальними органами [8].

На практиці, єдина система державного фінансового контролю має органічно поєднувати державний зовнішній і внутрішній контроль, що забезпечить координацію діяльності всіх контролюючих органів, сприятиме вдосконаленню правового забезпечення та методичного й аналітичного потенціалу контрольної діяльності [11].

Необхідність модернізації системи державного фінансового контролю, крім внутрішніх чинників, пов'язаних з необхідністю формування більш гнучкої, прозорої та відкритої для зовнішнього громадського контролю системи публічних фінансів, визначається також зобов'язаннями, які Україна взяла на себе в процесі інтеграції до ЄС.

На шляху євроінтеграції наша країна має вирішити низку складних питань: по-перше, створення сучасної системи органів державного аудиту та відповідно вдосконалення чинної нормативно-правової бази їх діяльності; по-друге, гармонізація актів національного законодавства, документів політико-правового характеру та практики їх застосування, спільних прав і зобов'язань до стандартів (*acquis communautaire*), обов'язкових до виконання в державах – членах ЄС; по-третє, імплементація Міжнародних стан-

дартів фінансової звітності (МСФЗ) у практику роботи вітчизняних органів державного фінансового контролю, нарешті, по-четверте, узгодження фахової термінології, що використовується у національних нормативних актах з державного фінансового контролю, з вимогами директивних документів Міжнародної (INTOSAI) та Європейської (EUROSAI) організацій вищих органів державного аудиту.

Сьогодні всі названі напрями модернізації вітчизняної системи державного фінансового контролю (або за стандартами INTOSAI – державного або публічного аудиту) забезпечені відповідними нормативно-правовими актами, проте темпи та обсяг фактичного впровадження останніх не можна визнати задовільними.

Актуальною залишається спроба комплексного дослідження результатів імплементації Міжнародних стандартів діяльності вищих органів аудиту, сформульованих у Лімській декларації керівних принципів аудиту 1977 р. та аналогічних документах, у світлі імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом – з іншого.

За Статутом Міжнародної організації вищих органів аудиту (INTOSAI), ухваленим у 1992 р. (в редакції 2007 р.), вищий національний орган аудиту (Supreme Audit Institution) є публічним органом держави або наддержавної організації, який призначений, створений або організований на підставі закону чи інших формальних дій держави або наддержавної організації з метою здійснення в незалежний самостійний спосіб вищих функцій публічного аудиту з боку держави або наддержавного організації з або без юрисдикційної компетенції [13].

Лімська декларація керівних принципів аудиту (The Lima Declaration of Guidelines on Auditing Precepts), ухвалена IX Конгресом INTOSAI у жовтні 1977 р., встановлює організаційно-правові засади діяльності вищих національних органів аудиту [5], зокрема:

1. Основні контрольні повноваження вищих органів державного аудиту визначаються Конституцією; деталі можуть бути встановлені законом.

2. Конкретні положення контрольних повноважень адаптуються до умов і потреби відповідних країн.

3. Усе управління державними фінансами, незалежно від того, відображені вони в загальному національному бюджеті чи ні, має бути об'єктом контролю вищих контрольних органів. Управління тими частинами державних фінансів, які виключені з національного бюджету, не має виводитися з-під контролю вищого контрольного органу.

4. Крім фінансового контролю, є, також інший не менш важливий вид контролю, спрямований на перевірку того, наскільки ефективно й економно витрачаються державні засоби. Такий контроль (performance audit) включає не тільки специфічні фінансові аспекти управління, але й усю управлінську діяльність, у тому числі організаційну та адміністративну системи.

5. Як орган зовнішнього аудиту вищий орган аудиту має перевіряти ефективність внутрішньої контрольної служби.

У листопаді 2007 р. Мексиканська декларація незалежності вищих органів аудиту (Mexico Declaration on SAI Independence), ухвалена XIX Конгресом INTOSAI підтвердила свою прихильність принципам Лімської декларації та проголосила як обов'язкову умову, що «для здорової демократії у кожній країні є необхідним існування вищих органів державного аудиту, незалежність якого гарантується законом». Поважаючи закони, прийняті щодо них законодавчою владою, ВОФК є вільними від контролю або втручання з боку органів законодавчої та виконавчої влади у визначених законом сферах [6].

За ініціативи INTOSAI Генеральна Асамблея ООН, наголосивши на важливості Лімської (1977 р.) та Мексиканської (2007 р.) декларацій, рекомендувала державам-членам та відповідним інституціям Об'єднаних Націй нарощувати співробітництво з метою просування належного управління (good governance) – ефективного, підзвітного, результативного та прозорого – шляхом посилення ролі вищих органів аудиту [10].

У новітній Резолюції щодо сприяння діяльності вищих органів державного аудиту від 19.12.2014 р. Генеральна асамблея ООН, визначивши, що ВОА можуть об'єктивно й результативно виконувати свої функції лише в тому випадку, якщо вони незалежні від структур, що перевіряються ними, і захищені від зовнішнього

впливу, рекомендувала державам-членам приділяти необхідну увагу незалежності та нарощуванню організаційної спроможності вищих органів аудиту, діючи з урахуванням специфіки своїх національних інституціональних структур, а також удосконалюванню систем обліку в державному секторі відповідно до національних планів розвитку на перспективу після 2015 р. [14].

Угода про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами – з іншого, ратифікована Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 р., визначає напрями співробітництва в галузі управління державними фінансами, спрямованого на забезпечення розвитку бюджетної політики і надійних систем внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту, що базуються на міжнародних стандартах, а також відповідають основоположним принципам підзвітності, прозорості, економності, ефективності та результативності (ст. 346). Зокрема, передбачається:

– у сфері зовнішнього аудиту – імплементація стандартів і методик Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI), а також обмін найкращими практиками ЄС у сфері зовнішнього контролю та аудиту державних фінансів з особливим акцентом на незалежності відповідних органів сторін;

– у сфері державного внутрішнього фінансового контролю – подальший розвиток системи державного внутрішнього фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами (Інститут внутрішніх аудиторів, Міжнародна федерація бухгалтерів, INTOSAI) та методологіями, а також найкращою практикою ЄС щодо внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в державних органах (ст. 347) [12].

В останні роки (2011-2016 рр.) в цілому сформовано сучасну нормативно-правову базу, необхідну для успішної імплементації Міжнародних стандартів діяльності вищих органів аудиту, передусім:

- Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» в новій редакції від 16.10.2012 р. (щодо повноважень органу державного фінансового контролю) [9];

- Закон України «Про Рахункову палату України» від 02.07.2015 р. (нова редакція);

- Положення про Державну аудиторську службу України, затвержене постановою Кабінету Міністрів України 03.02.2016 р. № 43;
- Порядок проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту окремих господарських операцій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України 25.06.2014 р. № 214;
- Стандарти внутрішнього аудиту, затверджені наказом Міністерства фінансів України 04.10.2011 р. № 1247.

У той же час деякі директиви INTOSAI до теперішнього часу не знайшли відображення у чинному законодавстві України. Серед проблем, що чекають на вирішення, виокремимо такі:

- функцію здійснення попереднього контролю для органів державного фінансового контролю у чинному законодавстві не передбачено;
- право законодавчої ініціативи для органу державного фінансового контролю у чинному законодавстві не передбачено;
- засади координації діяльності органу державного фінансового контролю (Державної аудиторської служби) з Рахунковою палатою у профільному законодавстві не визначені;
- проведення аудиту законності (відповідності), як того вимагає Лімська декларація (ISSAI 1) для державного сектора, у чинному законодавстві прямо не передбачено;
- утворення власної незалежної системи контролю виконання рекомендацій, вироблених за результатами перевірок, для органу державного фінансового контролю (Державної аудиторської служби) законодавством не визначено;
- вдосконалення уніфікованої термінології фінансового державного контролю відповідно до стандартів INTOSAI до теперішнього часу остаточно не завершено.

Виходячи із зобов'язань України в частині гармонізації законодавства до вимог ЄС, на сьогодні стоїть завдання створити цілісну систему державного фінансового контролю, яка гармонічно поєднає зовнішній та внутрішній контроль, але не в плані єдиного підпорядкування, а в напрямі ефективного розвитку контрольних органів, гармонізації їх діяльності, впровадження єдиних стандартів фінансового контролю.

Рух в такому напрямі дозволить зосередити зусилля контрольних органів на виявленні найбільш гострих проблем розвитку економіки, нецільового та неефективного використання фінансових ресурсів, а також виробити спільні пропозиції в частині удосконалення системи управління ресурсами держави на макро- та макрорівнях.

Висновки. Підсумовуючи викладений матеріал, необхідно зазначити, що розроблення єдиної ідеології контрольної діяльності та впровадження базових стандартів державного фінансового контролю дозволить:

- подолати відомчий підхід, паралелізм та дублювання контрольних заходів;
- впровадити єдину методологію проведення державного фінансового контролю та формалізації висновків з метою подальшого їх застосування під час проведення аудитів ефективності, відповідності, контролю фінансової звітності;
- скасувати функціональну та організаційну роздробленість органів контролю на окремі ізольовані ланки;
- уніфікувати інформаційне забезпечення та створити спільну інформаційну базу діяльності контрольних органів для встановлення відкритого діалогу з суспільством;
- створити єдину інформаційну систему про заплановані та здійснені органами фінансового контролю перевірки та виявлені порушення;
- застосовувати єдину методологію трактування та оцінювання фінансових операцій, економічних тенденцій, показників господарської та бюджетної діяльності, що дозволить об'єктивно оцінювати гостроту проблем та пропонувати адекватні корегуючі та превентивні заходи.

Для розбудови цілісної системи фінансового контролю необхідно визначити вектори розвитку системи державного фінансового контролю з чіткими принципами взаємодії між органами зовнішнього та внутрішнього контролю та визначити об'єкти, які найбільш повно охоплювали б фінансово-економічні процеси та мають бути під постійним контролем та наглядом держави.

PRIORITY ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF STATE FINANCIAL CONTROL IN UKRAINE

Volodymyr Yemelyanov, Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Institute of Public Administration, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Dmytro Stepaniuk, Postgraduate student at the Institute of Public Administration, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Effective state financial control is the most important condition for the existence of a strong state and an important factor in state-building. Therefore, the creation of a clear system of public financial control, the determination of the place and role of the bodies of state financial control in its single system, the general principles and mechanisms of their organization and functioning should ensure the unification and consistency of control of public finances.

Solving the complex issues of developing a system of public financial control requires the use of foreign experience, which takes into account the general approaches and principles of constructing such systems, developed and applied a systematic approach to the definition of their elements, formed standards for the implementation of control and analytical and expert measures, evaluation and presentation of their results.

State financial control should envisage and ensure the fulfillment of the following tasks:

- organization and implementation of control over timely execution of income and expense articles of the state and local budgets;
- assessment of the reasonableness of revenue and expenditure items of the state budget and state trust funds;
- assessment of the efficiency and expediency of spending public funds;
- ensuring compliance with the rules of transactions with currency and currency values; prevention of offenses in the financial sphere;
- provision of financial security of the state;

- *control over the fulfillment of the international financial obligations of the state, the state debt;*
- *control over observance of budget, tax, customs, currency legislation;*
- *assessment of the effectiveness of the main spending units spending on the use of public funds;*
- *analysis of detected deviations from the established indicators of the state budget and preparation of proposals aimed at their elimination;*
- *financial expertise of draft laws that envisage spending of budget funds or influence the formation and use of these funds, etc.*

To develop a coherent system of financial control, it is necessary to determine the vectors of the development of the system of state financial control with clear principles of interaction between the bodies of external and internal control and identify the objects that would most fully cover financial and economic processes and should be under constant control and supervision of the state.

Keywords: *state financial control, the State Audit Service of Ukraine, audit, revision, internal control, internal audit.*

References

1. Basantsov, I.V. (2008). Rozvytok derzhavnoho finansovoho kontroliu v umovakh rynkovoï ekonomiky Ukrainy [Development of State Financial Control in the Market Economy of Ukraine]. Doctor's thesis. Sumy: SumDU [in Ukrainian].
2. Germanchuk, P.K., Stefanyuk, I.B., Ruban, N.I. (2004). Derzhavnyi finansovyï control: reviziia ta audyt [State Financial Control: Revision and Audit]. Kyiv: AVT [in Ukrainian].
3. Gorodetsky, A. (2012). Formuvannia yedynoi systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu [Formation of a Unified System of State Financial Control]. Voprosy ekonomiky – Economical questions, 1, 86 [in Russian].
4. Ivanova, I.M. (2015). Reformuvannia systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu [Reforming the Public Financial Control System]. Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine, 6, 245 [in Ukrainian].

5. Limska deklaratsiia kerivnykh pryntsipiv kontroliu [The Lima Declaration on Public Finances Audit Guiding Principles]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604_001 [in Russian].

6. Meksykanska deklaratsiia pro nezalezhnist [The Mexico Declaration of Independence]. (n.d.). ac-rada.gov.ua Retrieved from http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/printable_article/1013545 [in Ukrainian].

7. Nikitiuk, I.S. (2012). Teoretychni polozhennia kontseptsii yedynoi systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu [Theoretical provisions of the concept of a unified system of state financial control]. Visnyk KNTEU – The Bulletin of KNTEU, 1, 68 [in Ukrainian].

8. Nikitiuk, I.S. (2013). Kontseptualni osnovy formuvannia yedynoi systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu [Conceptual Foundations of the Formation of a Unified System of Public Financial Control]. Donetsk: Yuho-Vostok [in Ukrainian].

9. Zakon Ukrainy “Pro osnovni zasady zdiisnennia derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini” [Law of Ukraine “On the Main Principles of the Public Financial Control in Ukraine”]. (n.d.). rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12> [in Ukrainian].

10. Rezoliutsiia Heneralnoi Asamblei Orhanizatsii Obiednanykh Natsiy vid 22 hrudnia 2011 [Resolution of the General Assembly of the United Nations dated 22th December 2011]. (n.d.). www.ac-rada.gov.ua. Retrieved from <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16739373> [in Ukrainian].

11. Symonenko, V.K. (2016). Osnovy yedynoi systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini (makroekonomichniy aspekt) [Fundamentals of a Unified System of State Financial Control in Ukraine (Macroeconomic Aspect)]. Kyiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].

12. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii I yikhnimy derzhavamy – chlenamy, z inshoi storony vid 27 chervnia 2014 [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand, from June 27 2014]. (n.d.) zakon.

rada.gov.ua. Retrieved from zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011 [in Ukrainian].

13. Statut INTOSAI [International Organization of Supreme Audit Institutions: Statutes]. (n.d.). ac-rada.gov.ua Retrieved from http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/232209?cat_id=32836 [in Ukrainian].

14. Rezoliutsiia Heneralnoi Asamblei Orhanizatsii Obiednanykh Natsiy vid 19 hrudnia 2014 [Resolution of the General Assembly of the United Nations dated 19th December 2014]. (n.d.). www.ac-rada.gov.ua. Retrieved from <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16739373> [in Ukrainian].

15. Aleksandrovykh, O.O., (2016). Teoretychni zasady ta istorychni peredumovy modernizatsii systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini [Theoretical principles and historical preconditions to modernization of public financial control system]. Candidate's thesis. Kharkiv: KhRIDU NAPA [in Ukrainian].

Received: 04.05.2018.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Ємельянов Володимир Михайлович: Чорноморський національний університет ім. Петра Могили: вул. 68 десантників 10, Миколаїв, 54003, Україна.

Volodymyr Yemelyanov: Petro Mohyla Black Sea National University: 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0002-2995-8445

E-mail: d_idu@ukr.net

Степанюк Дмитро Анатолійович: Управління Південного офісу Держаудитслужби в Миколаївській області: вул. Спаська, 42-а, Миколаїв, 54001, Україна.

Dmytro Stepaniuk: Department of the South office of the State Audit Service in the Mykolaiv region: 42-a Spas'ka str., Mykolaiv, 54001, Ukraine.

ORCID.ORG/ 0000-0002-2925-2573

E-mail: s.dmytry@gmail.com